

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗАР
ПАРЛАМЕНТЫН СУДАЛГАА, ХӨГЖЛИЙН
ХҮРЭЭЛЭН

АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН ПАРК, ХОГ ХАЯГДАЛ, ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЛБАРУУДТАЙ ХОЛБООТОЙ ЛАВЛАГАА МЭДЭЭЛЭЛ

Лавлагаа мэдээлэл СТ-24/411

ЗАХИАЛАГЧ:	УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН Д.БАТБАЯР
Хянасан:	ПСХХ-ийн Эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга Д.Онолт
Судалгаа удирдсан:	ПСХХ-ийн Судалгааны хэлтсийн дарга П.Түмэнцэцэг
Судлаач:	Ахлах референт И.Жаргалзаяабямба

Улаанбаатар
2024 он

Гарчиг

Нэг. Хог хаягдлын асуудлыг эрх зүйн зохицуулалтын лавлагаа.....	3
Хоёр.Эрчим хүчний салбарын эрх зүйн зохицуулалтын лавлагаа	7
Гурав. Аж үйлдвэрийн паркийн эрх зүйн зохицуулалтын лавлагаа.....	12
Хавсралтын жагсаалт	16
Ашигласан эх материал	18

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1.Эрчим хүчний салбарын захиргааны хэм хэмжээний актын жагсаалт	8
Хүснэгт 2.Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын батлагдсан болон батлагдах дүрэм, журмууд	13

Нэг. Хог хаягдлын асуудлыг эрх зүйн зохицуулалтын лавлагаа

Монгол Улсад хог хаягдлын асуудалтай холбоотой дараах хуулиуд байна. Тухайлбал:

Үндсэн хууль¹-ийн 2 дугаар бүлгийн 16.2 дахь зүйлд зааснаар эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй гэж тусгасан байна.

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль² нь хүрээлэн буй орчны удирдлагын тогтвортой хөгжлийн зарчмуудыг хуульчилсан, холбогдох бусад хуулиудад тусгагдсан зарчмууд, тавигдах шаардлагуудыг өргөн хүрээнд тодорхойлсон цогц хууль юм. Тус хуулийн 21 дүгээр зүйлд зааснаар, иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагын үйлдвэрлэлийн болон ахуйн хог хаягдлаар байгаль орчныг бохирдуулахгүй байх, мөн байгаль орчныг бохирдуулах эх үүсвэрийн улсын нэгдсэн бүртгэлийг төрийн захиргааны төв байгууллага хөтлөх, цацраг идэвхт болон химийн хортой, аюултай бодис, тэдгээрийг агуулсан нэгдлийг үйлдвэрлэх, хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журмыг хуулиар, үйлдвэрлэл, ахуйн хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хоргүйжүүлэх, халдваргүйжүүлэх, боловсруулах, булах, устгах журмыг Засгийн газар тус тус тогтооно.

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль³ нь байгаль орчныг хамгаалах, хүний үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны тэнцвэрт байдал алдагдахаас сэргийлэх, байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл багатайгаар байгалийн нөөц ашиглалт явуулах, бүс нутаг, салбарын хэмжээнд баримтлах бодлого, хэрэгжүүлэх хөгжлийн хөтөлбөр, төлөвлөгөө болон аливаа төслийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлыг үнэлэх, хэрэгжүүлэх эсэх талаар дүгнэлт, шийдвэр гаргах, оролцогч талуудын харилцааг зохицуулна.

Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль⁴ нь химийн хорт бодисыг импортлох, экспортлох, хилээр дамжуулан тээвэрлэх, үйлдвэрлэх, хадгалалт, худалдах, ашиглах, устгах, хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулна.

Газрын тухай хууль⁵(шинэчилсэн найруулга)-ийн 16 дугаар зүйлийн 16.1.14 дэх заалтад аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж барих газар нь Улсын тусгай хэрэгцээний газарт хамаарна гэж тусгасан байдаг.

¹ Монгол Улсын Үндсэн хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=367>

² Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/8935>

³ Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/8665>

⁴ Химийн хортой болон аюултай бодисын тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/526>

⁵ Газрын тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/216>

Усны тухай хууль⁶ нь усны нөөц, сав газрын хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээхтэй холбогдсон харьцааг зохицуулдаг Уг хуулийн 3 дугаар бүлгийн 22 дугаар зүйлийн 22.11.2 дах заалтад рашааны эрүүл ахуйн бүсэд хог хаягдал хаях, химийн бодис хадгалахыг хориглох тухай, 22.12.3 заалтад рашааны зөвшөөрлийн бүсэд хог хаягдал, бохирын цооног байгуулахыг хориглох тухай, 22.13.2 заалтад хог хаягдлын болон хаягдал ус зайлуулах байгууламж, цэг дээр, нефтийн бүтээгдэхүүн, химийн бодис хадгалахыг засааны хязгаарлалтын бүсэд хориглох тухай, мөн усны сан бүхий газарт цацраг идэвхт болон химийн хорт бодис, халдвар үүсгэгч, хог хаягдал, бохир ус хаях, хадгалах, машин техник, бохир зүйлс угаахыг хориглох тухай гэж тус тус тусгажээ.

Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль⁷-ийн 6 дугаар зүйлд заасны дагуу 6.1.3 дахь заалтад заасны дагуу хаягдал усан дахь аюултай бохирдуулах бодисын хэмжээг граммаар тооцдог тухай тусгажээ.

Агаарын тухай хууль⁸-ийн 16 дугаар зүйлийн 16.1.1 дэх заалтад зориулалтын бус газарт хог хаягдал хаях, ил задгай шатаахыг хориглох тухай, 17 дугаар зүйлийн 17.1 дэх хэсэгт заасны дагуу хог хаягдлыг зориулалтын байгууламжид шатаах, устгах үйл ажиллагааны улмаас агаарт ялгарах хаягдлын стандартыг төрийн захиргааны төв байгууллага боловсруулж, эрх бүхий байгууллагаар батлуулах тухай, 20 дугаар зүйлийн 20.6 дахь хэсэгт тусгаснаар, зориулалтын бус газарт хог хаягдал хаях, ил задгай шатаах болон хог хаягдал устгах стандартын шаардлага хангаагүй аливаа үйл ажиллагааг хориглох тухай тус тус заажээ.

Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль⁹ нь агаарын бохирдолд түүхий нүүрс олборлогч, органик уусгагчийг үйлдвэрлэгч, органик уусгагчийг импортлогч, агаарын бохирдлын томоохон суурин эх үүсвэр ашиглах зөвшөөрөл эзэмшигч, агаарт бохирдол гаргах эх үүсвэр хэрэглэж байгаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллага нь агаарын бохирдол төлөгч бөгөөд гарах хаягдлыг килограммаар тооцдог тухай тусгажээ.

Эрүүл ахуйн тухай хууль¹⁰-ийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.5 дахь заалтад зааснаар нийтийн эзэмшлийн зам, талбайг хог хаягдал, тогтоол ус, цас, мөсгүй байлгах, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, шат, хашлага, хайсыг бүрэн бүтэн байлгах нь аж ахуйн нэгж, байгууллагын эрх үүрэгт тусгаж өгсөн байна.

⁶Усны тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/8683>

⁷Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/8684>

⁸ Агаарын тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=8669>

⁹Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=30>

¹⁰Эрүүл ахуйн тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/11635>

Зөвшөөрлийн тухай хууль¹¹ (шинэчилсэн найруулга, 2022)-ийн 8.1 дэх зүйлийн 1.5 дахь хэсэгт байгаль орчны чиглэлээр аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах, экспортлох үйл ажиллагаа эрхлэх болон энгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн, хог хаягдлыг сэргээн ашиглах, устгах, булшлах үйл ажиллагааг аж ахуйн нэгж тусгай зөвшөөрөлтэйгээр эрхлэх бөгөөд Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тусгай зөвшөөрлийг олгох талаар тусгажээ.

Хот байгуулалтын тухай хууль¹² (шинэчилсэн найруулга, 2008) Уг хуулийн хот байгуулалтын үйл ажиллагаатай холбоотой 22 дугаар зүйлийн 22.1.3 хот байгуулалтын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд орчны бохирдлоос сэргийлэх, эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын шаардлагыг хангах, дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлэх тухай, мөн хот, тосгоны нутаг дэвсгэрийн бүсчлэлийг хот байгуулалтын норм ба дүрэм, журмын дагуу төлөвлөж тогтоох ба хатуу хог хаягдлын цэг нь тусгай зориулалтын бүсэд хамрагдах тухай заажээ.

Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хууль¹³ хот, суурины хэрэглэгчийг стандартын шаардлагад нийцсэн цэвэр усаар хангах, хэрэглээнээс гарсан бохир усыг татан зайлуулах, цэвэрлэх зориулалттай инженерийн барилга байгууламжийг өмчлөх, ашиглахтай холбогдсон харилцааг зохицуулдаг байна. Хуулийн 18.7 хэсэгт зааснаар цэвэрлэх байгууламжийн бохир ус нийтэд халдварлах аюултай нян, бактери, химийн нэгдлийн бохирдол бүхий хаягдал бохир усыг энэ хуулийн 18.1-д заасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнд хүртэл цэвэрлэсний дараа бохир ус татан зайлуулах шугам сүлжээнд нийлүүлэх бөгөөд уг үйл ажиллагааг тусгай зөвшөөрөл бүхий мэргэжлийн байгууллага хариуцна гэж заажээ.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд Монгол Улсын гарал үүсэлтэй болон хог хаягдал дахин боловсруулсан бараа нийлүүлэх тендер ирүүлсэн этгээдэд Захиалагч тендерийн үнэлгээ хийхдээ давуу эрх олгох тухай, 3 дугаар зүйлд нийслэлийн өмчит хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх нийслэл хотын хот тохижилт, авто замын засвар, арчилгаа, хог хаягдалтай холбоотой ажил, үйлчилгээг худалдан авах харилцааг энэ хуулиар зохицуулахгүй гэж тус тус тусгасан байна.

Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль нь 2019 онд шинэчлэгдэн найруулагдсан ба тус хуулийн 22 дугаар зүйлд байгалийн нөөцийг хэмнэлттэй ашиглах, орчны бохирдол, хаягдлыг багасгах, байгальд ээлтэй техник, тоног

¹¹Зөвшөөрлийн тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16530780109311>

¹²Хот байгуулалтын тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/530>

¹³Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/531>

Байгаль орчинд ээлтэй арга, технологи нэвтрүүлсэн хувь хүн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах журам, Засгийн газрын 2017 оны 290 дүгээр тогтоол;

- Энгийн хог хаягдлыг цэвэрлэх, ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах журам, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлын 2020.02.20-ны өдрийн 32/03 дугаар тогтоол;
- Хог хаягдлын олон нийтийн байцаагч ажиллуулах, мөнгөн урамшуулал олгох журам. Нийслэлийн Засаг даргын 2021.06.22-ны өдрийн А/492 захирамж;
- Хог хаягдлын олон нийтийн байцаагчийг ажиллуулах гэрээ, Нийслэлийн Засаг даргын 2021.06.22-ны өдрийн А/492 захирамж.

Нийслэлийн хэмжээнд гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжсэн төслүүд, төрөөс хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ, үр дүн

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах хүрээнд нийслэлийн хэмжээнд гадаадын улс орны зээл, тусламжаар нийт 4 төсөл арга хэмжээ 2019-2024 онуудад (сүүлийн 5 жилд) хэрэгжүүлээд байна. Үүнд:

1. “Улаанбаатар хотын байгалийн нөөцийн тогтвортой хэрэглээг хангах 3R4UB төсөл”
Төсөл санхүүжүүлэгч: Европын холбоо
Нийт төсөвт өртөг: 1 сая евро
Төсөл хэрэгжүүлэгч: УБЗАА
Төслийн хугацаа: 2022-2025
Төсөл хэрэгжих байршил: СХД, 32 дугаар хороо Нарангийн энгэр
Хог хаягдал ангилан ялгах үйлдвэр
2. “Улаанбаатар хотын ахуйн хог хаягдлын цуглуулалт, тээвэрлэлтийн менежмент төсөл”
Төсөл санхүүжүүлэгч: Швейцарийн хөгжлийн агентлаг
Нийт төсөвт өртөг: 3.8 сая швейцари франк
Төсөл хэрэгжүүлэгч: УБЗАА, Кови, Икон ХХК
Төслийн хугацаа: 2019.04.01-2023.04.30
Төсөл хэрэгжих байршил: СХД, 32 дугаар хороо Нарангийн энгэр,
Хог хаягдал ангилан ялгах үйлдвэр
3. “Улаанбаатар хотын хүнсний хог хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл”
Төсөл санхүүжүүлэгч: Азийн хөгжлийн банк, Ядуурлыг бууруулах, Япон Улсын сан
Нийт төсөвт өртөг: 3.0 сая доллар
Төсөл хэрэгжүүлэгч: НЗДТГ, УБЗАА, Төслийн нэгж
Төслийн хугацаа: 2020.03.05-2024.06.30

Төсөл хэрэгжих байршил: СХД, 32 дугаар хороо Нарангийн энгэр
Хүнсний хог хаягдал дахин боловсруулах үйлдвэр

4. “Хатуу хог хаягдлын байгууламжийг шинэчлэх төсөл”

Төсөл санхүүжүүлэгч: Европын сэргээн босголт хөгжлийн банк

Нийт төсөвт өртөг: 16.7 сая доллар

Төсөл хэрэгжүүлэгч: Монгол Улсын Засгийн газар, НЗДТГ, УБЗАА, Төслийн нэгж

Төслийн хугацаа: 2019-2022

Төсөл хэрэгжих байршил: ХУД, 12 дугаар хороо Морингийн даваа,

Барилгын хог хаягдал бутлах үйлдвэр, хог хаягдлын ландфилл байгууламж

Дээрх 4 цогц төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр ангилж, ялгах, тээвэрлэж цуглуулах үйлдвэрлэх, сэргээн ашиглах цогц төлөвлөлтийн хүрээнд төсөл хэрэгжүүлэн ажлын явц нийт 4 төслөөс 2 төсөл бүрэн хэрэгжиж дуусаад байна.

Хоёр.Эрчим хүчний салбарын эрх зүйн зохицуулалтын лавлагаа

Монгол Улсын эрчим хүчний салбар нь дараах гурван гол хуулиудаар зохицуулна:

Эрчим хүчний тухай хууль¹⁴ нь: эрчим хүчний нөөцийг ашиглан эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх, диспетчерийн зохицуулалт хийх, хангах үйл ажиллагаа эрхлэх, эрчим хүчний барилга байгууламж барих болон эрчим хүчийг хэрэглэхтэй холбогдон үүссэн харилцааг зохицуулдаг байна. Хуулийн 18 дугаар зүйлд эрчим хүчээр зохицуулалтгүй хангах тусгай зөвшөөрлийг, 19 дүгээр зүйлд зааснаар цахилгаан импортлох, экспортлох тусга зөвшөөрлийг, 20 дугаар зүйлд заасан эрчим хүчний барилга байгууламж барих тусгай зөвшөөрлийг тус тус тусгажээ. тус хуулийн 4 дүгээр бүлгийн 26 дугаар зүйлд, тарифыг эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх болон хангах үйл ажиллагаагаар тогтоодог. Тарифыг тодорхойлох аргачлал болон тарифын саналыг хянан шалгах журмыг Зохицуулах хороо гаргадаг байна. Эрчим хүчний хяналт, хүлээх хариуцлага, хууль тогтоомжийн биелэлтэд хяналт тавихыг 34 дүгээр зүйлд тусгажээ.

Эрчим хүч хэмнэлтийн тухай хууль¹⁵ нь: эрчим хүчийг хэмнэх, үр ашигтай хэрэглэхтэй холбогдон үүссэн харилцааг зохицуулна. Эрчим хүч хэмнэлтийн мэргэжлийн үйлчилгээнд аудитын байгууллага, эрчим хүчний аудитор магадлан итгэмжлэлийн үндсэн дээр явуулахыг 4 дүгээр бүлгийн 13,14 дүгээр зүйлд, эрчим хүчний хэмнэлтийн менежер эрхээ баталгаажуулсан гэрчилгээг 15 дугаар зүйлд тус тус заасан байна.

¹⁴Эрчим хүчний тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/60>

¹⁵Эрчим хүчний хэмнэлтийн тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=11488&type=2>

Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хууль нь: сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсвэрийг ашиглаж эрчим хүч үйлдвэрлэх, нийлүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулдаг. Сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүр барих, тусгай зөвшөөрөл авах асуудлыг 3 дугаар бүлэгт тусгажээ. Хуулийн 4 дүгээр бүлэгт, сэргээгдэх эрчим хүчний үнэ, тарифыг Эрчим хүчний зохицуулах хороо хязгаарын хүрээг тогтоодог байна.

Хүснэгт 1. Эрчим хүчний салбарын захиргааны хэм хэмжээний актын жагсаалт

№	Тушаалын		Баталсан албан тушаалтан	Тушаалын утга	Бүртгэгдсэн	
	дугаар	огноо			огноо	дугаар
1.	43	2000.05.15	ДБС	Жишиг норм батлах тухай- Уурын ба ус халаалтын зуухнууд, тэдгээрийн туслах тоног төхөөрөмжийг засварлах хөдөлмөрийн томсгосон норм	2000.02.17	1552
2.	96	2003.05.05	ДБС	Аргачилсан зөвлөмж, тохируулга, зүгшрүүлэлтийн ажлын төсвийн норм батлах тухай- “Тохируулга, зүгшрүүлэлтийн ажлын төсвийг нөөцийн аргаар зохиох аргачилсан зөвлөмж” /УББ 81-02-03/-ийг 1 дүгээр хавсралтаар	2003.05.20	2025
3.	112	2003.05.27	ДБС	Журам батлах тухай- “Цахилгаан эрчим хүч хэрэглэгчийн цахилгаан хангамжийн найдваржилтын зэрэглэл тогтоох журам”-ыг нэгдүгээр, “Цахилгаан эрчим хүчний хангамжийн найдваржилтын нэг ба хоёрдугаар зэрэглэлд хамрагдах шаардлагатай хэрэглэгчдийн жагсаалт”-ыг хоёрдугаар хавсралтаар.	2003.06.17	2088
4.	125	2003.06.06	ДБС	Дүрэм батлах тухай- “Эрчим хүчний тоног төхөөрөмж, байгууламжийн техник ашиглалтын дүрэм”	2003.06.17	2091
5.	50	2005.06.30	ТЭХС	Дүрэм батлах тухай- “Нүүрсний ил уурхайн цахилгаан тоног төхөөрөмжийн ашиглалтын үед мөрдөх аюулгүй ажиллагааны дүрэм”	2005.07.14	2543
6.	87	2005.11.10	ТЭХС	Журам батлах тухай- “Эрчим хүчний барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмжийн угсралт, засварын ажлын журам” /ЭХС-ын 2015.04.29-ний өдрийн 70, 2018 оны 33 дугаар тушаалаар өөрчлөлт орсон/	2007.09.05	2743
7.	104	2006.11.13	ТЭХС	Дүрэм батлах тухай- “Хэрэглэгчийн цахилгаан тоног төхөөрөмжийн техник ашиглалтын дүрэм”-ийг нэгдүгээр, “Цахилгаан байгууламжийн дүрэм”-ийн 1.9, 2.4, 2.5 дугаар бүлгүүдийг хоёрдугаар хавсралтаар	2007.09.05	2745
8.	47	2007.05.23	ТЭХС	Аюулгүй ажиллагааны дүрэм, засварын нормын тухай- “Цахилгаан станц, дулааны шугам сүлжээний дулаан-механикийн тоноглолын ашиглалтын үеийн аюулгүй ажиллагааны дүрэм”-ийг нэгдүгээр, “Дулааны цахилгаан станцын тоног төхөөрөмжийн	2007.09.05	2744

				засварын ажлын хөдөлмөр зарцуулалтын норм"-ыг хоёрдугаар хавсралтаар		
9.	93	2007.12.04	ТЭХС	Дүрэм батлах тухай-"Даралтат савыг төхөөрөмжлөх, аюулгүй ашиглах дүрэм"	2007.12.12	2824
10.	127	2010.05.26	ЭБЭХС	Дүрэм батлах тухай-"Уурын ба ус халаалтын зуухыг төхөөрөмжлөх, аюулгүй ашиглах дүрэм" /ЭХД-1-13-02-2010/-ийг нэгдүгээр, "Нэгдсэн сүлжээний дүрэм" /ЭХД-1-13-03-2010/-ийг хоёрдугаар хавсралтаар	2010.12.29	3209
11.	153	2011.06.24	ЭБЭХС	Хөдөлмөр зарцуулалтын нормын тухай-"Дулааны хүчний тоног төхөөрөмжийн туршилт, тохируулга зүгшрүүлэлтийн ажлын хөдөлмөр зарцуулалтын норм" /ЭХН-8-81-03-2011/-ийг нэгдүгээр, "Эрчим хүчний барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн засварын ажлын хөдөлмөр зарцуулалтын норм. Хоёрдугаар хэсэг" /ЭХН-8-81-04-2011/-ийг хоёрдугаар хавсралтаар	2011.08.29	3267
12.	05	2014.01.15	ЭХС	Дүрэм батлах тухай- "Төвлөрсөн дулааны хангамжийн дүрэм" /ЭХД-1-13-04-2013/-ыг нэгдүгээр, "Цахилгаан техникийн байгууламжийн угсралтын дүрэм" /ЭХД-2-20-01-2013/-ийг хоёрдугаар, "Уур, халуун усны шугам хоолойг төхөөрөмжлөх, аюулгүй ашиглах дүрэм" /ЭХД-1-12-05-2013/-ийг гуравдугаар, "Цахилгаан техникийн байгууламжийн угсралтын аюулгүй ажиллагааны дүрэм" /ЭХД-1-12-04-2013/-ийг дөрөвдүгээр хавсралтаар	2014.02.25	3432
13.	101	2014.08.22	ЭХС	Дүрэм батлах тухай- "Цахилгаан байгууламжийн ашиглалтын үед мөрдөх аюулгүй ажиллагааны дүрэм"	2014.10.13	3489
14.	102	2014.08.22	ЭХС	Дүрэм батлах тухай- "Эрчим хүчний ажилтны дунд зохиох аюулгүй ажиллагааны ажлын үндсэн дүрэм"	2014.10.13	3490
15.	188	2015.12.28	ЭХС	Журам батлах тухай- "Эрчим хүчний барилга байгууламжийн зураг төсөлд магадлал хийх журам"	2016.01.08	3595
16.	114-А	2017.09.05	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай - "Гадна дулаан хангамжийн төсвийн суурь норм. БНБД 81-23-16. Нэмэлт"-ийг нэгдүгээр, "Цахилгаан дамжуулах шугамын ажлын суурь норм. БНБД 81-30-17. Нэмэлт"-ийг хоёрдугаар, "Үйлдвэрийн барилгын цахилгаан угсралтын төсвийн суурь норм. БНБД 81-38-17. Нэмэлт"-ийг гуравдугаар, "Барилгын автомат төхөөрөмжийн ажлын суурь норм. БНБД 81-39-17. Нэмэлт"-ийг дөрөвдүгээр, "Барилга засварын ажлын төсвийн суурь норм. БНБД 81-61-17. Нэмэлт"-ийг тавдугаар хавсралтаар	2017.10.24	3796
17.	114-Б	2017.09.05	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай- "Гадна дулаан хангамжийн төсвийн суурь норм. БНБД 81-23-16. Нэмэлт"-ийг нэгдүгээр, "Цахилгаан дамжуулах шугамын ажлын суурь	2017.10.24	3797

				норм. БНБД 81-30-17. Нэмэлт"-ийг хоёрдугаар, "Үйлдвэрийн барилгын цахилгаан угсралтын төсвийн суурь норм. БНБД 81-38-17. Нэмэлт"-ийг гуравдугаар, "Барилгын автомат төхөөрөмжийн ажлын суурь норм. БНБД 81-39-17. Нэмэлт"-ийг дөрөвдүгээр, "Барилга засварын ажлын төсвийн суурь норм. БНБД 81-61-17. Нэмэлт"-ийг тавдугаар хавсралтаар		
18.	114-В	2017.09.05	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай- "0,4 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын төмөр бетон тулгуурыг босгох ажлын технологийн карт"-ыг нэгдүгээр, "6-15 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын төмөр бетон тулгуурыг угсарч босгох ажлын технологийн карт"-ыг хоёрдугаар, "110 кВ-ын LW36-126w маягийн хийн таслуурын угсралтын ажлын технологийн карт"-ыг гуравдугаар, "35 кВ-ын ZW7-40.5 маягийн вакуум таслуурын угсралтын ажлын технологийн карт"-ыг дөрөвдүгээр, "Ф300-400 мм диаметртэй төмөр бетон бортогон шонгийн залгааг гагнах угсралтын ажлын технологийн карт"-ыг тавдугаар, "PM130P/PM130E/PM130EH серийн олон функцит хэмжүүрийн төхөөргийн угсралтын ажлын технологийн карт"-ыг зургадугаар, "Микропроцессорон релений блокын угсралтын ажлын технологийн карт"-ыг долдугаар, "Сильфон компенсаторыг үл нэвтрэх суваг буюу худагт угсрах ажлын технологийн карт"-ыг наймдугаар, "Дулаан дамжуулах далд шугам хоолойд хэсэгчилсэн оруулга оруулах ажлын технологийн карт"-ыг есдүгээр хавсралтаар	2017.10.24	3798
19.	114-Г	2017.09.05	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай- "Эрчим хүчний барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийг засварлах хөдөлмөрийн нэгтгэсэн норм	2017.10.24	3799
20.	125	2019.05.01		Журам батлах тухай /Эрчим хүчний барилга байгууламж барих ажлын/	2019.05.21	4378
21.	168	2019.06.24	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай- "Газар дээр ил угсарсан шугам хоолойг хэсэгчлэн засварлах ажлын технологийн карт"-ыг нэгдүгээр, "Дулаан дамжуулах далд шугам хоолойн үл хөдлөх тулгуурыг угсрах ажлын технологийн карт"-ыг хоёрдугаар, "Дулаан дамжуулах шугам хоолойн дулаалгыг хэсэгчлэн солих ажлын технологийн карт"-ыг гуравдугаар, "Дулаан дамжуулах шугам хоолойд зэврэлтийн хамгаалалт хийх технологийн карт"-ыг дөрөвдүгээр хавсралтаар	2019.07.26	4442
22.	169	2019.06.25	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай- "Эрчим хүчний тоноглол, тоног төхөөрөмжийн материал зарцуулалтын норм	2019.07.26	4443

13.	170	2019.06.25	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай-“Үйлдвэрийн барилгын цахилгаан угсралтын төсвийн суурь норм. БНБД 81-38-19. Нэмэлт”-ийг нэгдүгээр, “35 кВ ба түүнээс дээш хүчдэлтэй ил хуваарилах байгууламжийн хөдөлмөр зарцуулалтын жишиг норм. БНБД 83-23 ^а -19. Нэмэлт”-ийг хоёрдугаар, “Аккумуляторын батарейн хөдөлмөр зарцуулалтын жишиг норм. БНБД 83-23 ^б -19. Нэмэлт”-ийг гуравдугаар хавсралтаар	2019.07.26	4444
24.	173	2019.06.25	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай- “35 кВ-ын LW8-35AG маягийн SF6 хийн таслуурын угсралтын ажлын технологийн карт”-ыг нэгдүгээр, “220 кВ-ын LW30-252 маягийн фазын удирдлагатай, SF6 хийн таслуурын угсралтын ажлын технологийн карт”-ыг хоёрдугаар, “OPzV маягийн аккумуляторын батарейг суурилуулах угсралтын ажлын технологийн карт”-ыг гуравдугаар, “Иж бүрэн хуваарилах байгууламжийн угсармал иж бүрдэл хоргыг суурилуулж угсрах ажлын технологийн карт”-ыг дөрөвдүгээр хавсралтаар	2019.07.26	4445
25.	158	2019.06.10	ЭХС	Журам шинэчлэн батлах тухай /Давагдашгүй хүчин зүйл үүсэхэд түлш, эрчим хүчний хангамж/	2019.10.29	4501
26.	100	2020.04.15	ЭХС	Журам батлах тухай /Сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүр барих төсөл шалгаруулалт/	2020.05.29	4806
27.	159	2020.08.14	ЭХС	Журам шинэчлэн батлах тухай /Хэрэглэгчийн сэргээгдэх эрчим хүчний үүсгүүрээс үйлдвэрлэсэн эрчим хүчийг үйлдвэрлэх/	2020.09.25	4874
28.	A/10 2	2021.05.14	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай /“Үйлдвэрийн барилгын цахилгаан угсралтын төсвийн суурь норм. БНБД 81-38-21. Нэмэлт”-ийг нэгдүгээр, “35 кВ хүртэл хүчдэлтэй цахилгаан дамжуулах шугам, ил хуваарилах байгууламжийн ажил, хийцийн хөдөлмөр зарцуулалтын жишиг норм. БНБД 83-23 ^б -21. Нэмэлт”-ийг хоёрдугаар хавсралтаар/	2021.06.08	5298
29.	A/10 5	2021.05.18	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай / “35 кВ-ын TER_Rec35_Smart1_Tie7 маягийн вакуум таслуур бүхий реклоузерын угсралт, суурилуулалтын ажлын технологийн карт”-ыг нэгдүгээр, “6-15 кВ-ын REC15 маягийн вакуум таслуур бүхий реклоузерын угсралт, суурилуулалтын ажлын технологийн карт”-ыг хоёрдугаар хавсралтаар/	2021.06.08	5299
30.	A/14 6	2021.08.05	ЭХС	Дүрэм шинэчлэн батлах тухай /Дулааны эрчим хүчийг хэмжих, тооцох дүрэм/	2021.12.17	5606
31.	A/19 4	2022.10.05	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай/“35 кВ-ын хоёр хэлхээт цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын завсарын төмөр бетон тулгуурт шугамын хийцлэл угсарч босгох ажлын технологийн карт”-ыг нэгдүгээр, “35 кВ-ын хоёр хэлхээт цахилгаан дамжуулах	2022.11.02	5987

				агаарын шугамын төмөр (анкер) тулгуур угсарч босгох ажлын технологийн карт"-ыг хоёрдугаар, "Цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станцын газардуулгын эсэргүүцэл хэмжих ажлын технологийн карт"-ыг гуравдугаар хавсралтаар/		
32.	A/26 1	2022.12.16	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай/ "Яндан хоолойг хөндлөн өрөмдлөгийн аргаар төмөр зам, авто зам доогуур сүвлэх ажлын технологийн карт"-ыг нэгдүгээр, "Ф400 мм хүртэл голчтой яндан хоолойг хөндлөн өрөмдлөгийн аргаар төмөр зам, авто зам доогуур сүвлэх ажлын хөдөлмөр зарцуулалтын жишиг норм"-ыг хоёрдугаар, "Үйлдвэрийн барилгын цахилгаан угсралтын төсвийн суурь норм. БНБД 81-38-22. Нэмэлт"-ийг гуравдугаар хавсралтаар/	2023.01.10	6111
33.	A/26 4	2022.12.27	ЭХС	Нормативын баримт бичиг батлах тухай "Цахилгаан дамжуулах агаарын шугамд шилэн кабель бүхий аянгын тросыг угсрах ажлын технологийн карт. Багц 1"-ыг нэгдүгээр, "35 кВ ба түүнээс дээш хүчдэлтэй ил хуваарилах байгууламжийн хөдөлмөр зарцуулалтын жишиг норм БНБД 83-23 ⁸ -22. Нэмэлт"-ийг хоёрдугаар, "Үйлдвэрийн барилгын цахилгаан угсралтын төсвийн суурь норм. БНБД 81-30-22. Нэмэлт"-ийг гуравдугаар хавсралтаар/	2023.01.10	6112
34.	A/13 2	2023.06.19	ЭХС	Иж бүрдэл трансформаторын дэд станц угсрах ажлын технологийн карт	2023.07.07	6309
35.	A/13 3	2023.06.19	ЭХС	Дулааны хүчний тоног төхөөрөмжийн туршилт, тохируулга зүгшрүүлэлтийн ажлын хөдөлмөр зарцуулалтын норм (ЭХН-8-81-03-2023)	2023.07.07	6308

Гурав. Аж үйлдвэрийн паркийн эрх зүйн зохицуулалтын лавлагаа

Үйлдвэрлэл технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль¹⁶нь: үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, түүнийг байгуулах, паркийн зорилго, зарчим, хэлбэрийг тогтоох, паркийн зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа, төрөөс үзүүлэх дэмжлэгтэй холбогдсон харилцааг зохицуулдаг. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн хот байгуулалт, дэд бүтэц, барилга байгууламжийг барьж байгуулахтай холбогдсон харилцааг холбогдох хуулиар зохицуулна. Хуулийн 5 дугаар зүйлд, паркийн зорилго, хэлбэр, зарчмыг, 3 дугаар бүлгийн 11 дүгээр зүйлд паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах талаар, 12 дугаар зүйлд тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох, 13 дугаар зүйлд паркийн удирдлага,

¹⁶Үйлдвэр технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль, шинэчилсэн найруулга 2022
<https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16530840641071>

нэгжийн эрх үүргийг, 15 дугаар зүйлд паркийн үйл ажиллагаанд тавигдах шаардлагыг, 16 дугаар зүйлд төрөөс үзүүлэх татварын дэмжлэг, баталгаа гаргах, төлбөрөөс чөлөөлөх тухай, 17 дугаар зүйлд паркийн үйл ажиллагаанд хориглох зүйлийг тус тус тусгасан байна.

Үйлдвэрлэлийг дэмжих тухай хууль¹⁷ нь: өрсөлдөх чадвартай, үнэ цэнэ шингэсэн, байгаль орчинд ээлтэй бүтээгдэхүүний экспортын чиг баримжаатай, импортыг орлох үйлдвэрлэлийг төрөөс дэмжин хөгжүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулдаг байна. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт тарьж ургуулсан, өсгөж үржүүлсэн, олборлосон, эсхүл импортын түүхий эдээр үнэ цэнэ шингээж боловсруулалт хийсэн экспортын чиг баримжаатай, импортыг орлох эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг төрөөс дэмжих харилцаанд хамаарна. Үйлдвэрлэлийг дэмжих тухай хуульд заасан дэмжлэгт ашигт малтмал ялган авах, олборлох, түүний ашигт агуулгыг нэмэгдүүлэх, баяжуулах үйл ажиллагаа хамаарахгүй. Энэхүү хуулийн 4 дүгээр бүлэгт үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сан, түүний орлогын эх үүсвэр, сангийн зарцуулалт, үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сангийн орлого, зарлагын төсөв, 15 дугаар зүйлд хууль зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тус тус тусгасан байна.

Хүснэгт 2. Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын батлагдсан болон батлагдах дүрэм, журмууд

№	Эрх зүйн үндэслэл	Дүрэм, журмын нэр	Хариуцах	Хамтрах	Батлагдсан огноо	Тайлбар
БАТЛАГДСАН						
1.	Технологи дамжуулах тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.2	Хүнд болон хөнгөн үйлдвэрлэлийн технологийн түвшний үнэлгээ хийх байгууллагад эрх олгох журам/	АҮЭБЯ	БШУЯ, ХХААХҮ Я	БШУС, УУХҮС, ХХААХ ҮС-ын 2011 оны 11 дугаар сарын 08-ны өдрийн А/381, А/274, А/313 дүгээр хамтарсан тушаалын хавсралт	
2.	Технологи дамжуулах тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.7	Хүнд болон хөнгөн үйлдвэрлэлийн технологийн түвшний үнэлгээ хийх/	АҮЭБЯ	ХХААХҮ Я	УУХҮС, ХХААС-ын 2022 оны 06 дугаар сарын 22-ны өдрийн А/135, А/200 дүгээр хамтарсан тушаалын хавсралт	
3.	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.7	Паркийн хөгжлийн төлөвлөгөө болон нэгжийн техник, эдийн засгийн	АҮЭБЯ	-	УУХҮС-ын 2022 оны 09 дугаар сарын 22-ны өдрийн А/245 дүгээр тушаалын хавсралт	

¹⁷ Үйлдвэрлэлийг дэмжих тухай хууль https://mmhi.gov.mn/wp-content/uploads/file_from_old/file/ceabe852e8fc66ceede8a0884a036bff035ae275.pdf

		үндэслэлд дүгнэлт өгөх, зөвлөмж гаргах үүрэг бүхий орон тооны бус зөвлөл байгуулах, дүрмийг батлах				
4.	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.2	Хүнд үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх үзүүлэлт, хөтлөх журам	АҮЭБЯ	ЦХИХХЯ	УУХҮС-ын 2023 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдрийн А/361 дүгээр тушаалын хавсралт	
5.	Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 40.4	Татвар төлөх хугацааг сунгах, хэсэгчлэн төлүүлэх, татвараас чөлөөлөх журам	СЯ	АҮЭБЯ	Засгийн газрын 2023 оны 09 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 337 дугаар тогтоолын хавсралт	
6.	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3, энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5 дугаар зүйлийн 5.2.1	Төрийн өмчит паркийн удирдлагыг байгуулах, дүрэм	АҮЭБЯ	Төрийн өмчийн паркууд	ЗГ-ын 2023 оны 07 дугаар сарын 05-ны өдрийн 257 дугаар тогтоол	
БАТЛУУЛАХ						
1.	Газрын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.2, энэ хуулийн 16.16	Засгийн газрын 2017 оны 287 дугаар тогтоолоор батлагдсан Газрыг тусгай хэрэгцээнд авах, гаргах, түүний хэмжээ, заагийг тогтоох, ашиглах журам-д нэмэлт өөрчлөлт оруулах	ЗГХЭГ ГХГЗЗЭГ	АҮЭБЯ	-	АҮЭБ-ын сайдаас 2024.12.03-ны өдрийн 01/1184 дугаартай албан бичгийг ЗГХЭГ-т хүргүүлсэн.
2.	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 16	Засгийн газрын 2023 оны 99 дүгээр тогтоолоор батлагдсан	ГБХНХЯ			АҮЭБ-ын сайдаас 2024.10.17-ны өдрийн 01/725 дугаартай

	дугаар зүйлийн 16.1.8, 16.3	Гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөр төлөх, хөнгөлөх, чөлөөлөх, төлбөрийн зөрүүг буцаан олгох тэдгээрийн бүртгэлийг хөтлөх журам-д нэмэлт өөрчлөлт оруулах				албан бичгийг ГБНХЯ-д хүргүүлсэн.
3.	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.4	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих журам	АҮЭБЯ	ХХААХҮ Я, ХББОСЯ, ТЕГ, ГЕГ, ГХГЗЗГ		ЗГ-аас журмуудыг хуульчлах асуудлаар ХЗДХЯ-нд ажлын хэсэг гарсан учир хүлээгдэж байна
4.	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.6	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн байршил, үйл ажиллагааны чиглэл, бүтээгдэхүүний төрлийн жагсаалт батлах	АҮЭБЯ			ЗГ-ын 2024.12.04-ны хурлаар хэлэлцүүлж дэмжигдсэн.
5.	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3	Паркийн нэгжээс паркийн удирдлагад төлөх хураамжийн хэмжээ, төлөх журам	АҮЭБЯ			ЗГ-аас журмуудыг хуульчлах асуудлаар ХЗДХЯ-нд ажлын хэсэг гарсан учир хүлээгдэж байна

Хавсралтын жагсаалт

Сангийн яам

1. Гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хог хаягдал, эрчим хүч, аж үйлдвэрийн салбарт хэрэгжсэн, хэрэгжиж буй төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийн мэдээлэл;

Байгаль орчин, уур амьсгалын яам

2. Монгол Улс дахь дахин боловсруулсан хуванцар бүтээгдэхүүний зах зээлийн судалгаа;
3. Брэнд Аудитын тайлан, Бидний хог хаягдлыг хэн үйлдвэрлэдэг вэ, 2022;
4. Хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтыг үр дүнтэй явуулах эрх зүйн таатай орчныг бүрдүүлэхэд шаардлагатай бодлогын зөвлөмж боловсруулах зөвлөх үйлчилгээний ажлын тайлан, 2023;
5. Монгол Улс дахь хуванцар дахин боловсруулах бичил болон жижиг дунд үйлдвэрүүдийн технологийн суурь судалгааны тайлан, 2021;
6. Хуванцрын шийдлүүдийн тойм, 2023;
7. Тэг хаягдлын зарчмаар замнах нь, 2024;
8. Олон улсын хуванцрын гэрээ Монгол Улсад;
9. БОАЖЯ ТНБД дүн шинжилгээ (ECOSOUM);
10. Монгол Улс дахь хог хаягдлын хямралыг шийдвэрлэхэд зориулан Экосум ТББ-аас хүргэж буй зөвлөмжүүд;
11. Positions of Asia-Pacific Countries on the Global Plastics Treaty, 2024;
12. Positions of All Countries on the Global Plastics Treaty, 2024;
13. Chemicals of concern in Plastics;
14. Chemicals and Polymers of Concern;
15. Судалгааны тайлан, 2021;

ПСХХ

16. Хог хаягдлын асуудалтай холбоотой Монгол Улс болон гадаад улс орнуудын туршлага;

Эрчим хүчний яам

17. Эрчим хүчний Хаартын олон улсын гэрээний тухай;
18. Эрчим хүчний салбарын гадаадын зээл, тусламж, төсөл хөтөлбөрийн хөрөнгөөр 2020-2029 онуудад хэрэгжих барилга байгууламжийн мэдээлэл;

Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн яам

19. “Аж үйлдвэрийн чиглэлээр монгол улсын их хурал, засгийн газраас гаргасан хууль эрх зүй, бодлогын баримт бичгүүдэд судалгаа, үнэлгээ хийж, санал, дүгнэлт боловсруулах” тайлан, 2024;
20. Аж үйлдвэржилтийн бүтээн байгуулалттай холбоотой суурьшлын бүс байгуулах, байршил, кластерын зураглал гаргах талаар судалгаа хийж, санал боловсруулах, зөвлөмж гаргах”; 2024 (Энэхүү судалгааны тайланг эцэслэн хүлээн аваагүй байна)
21. Зэс, болон нүүрсний нэмүү өртгийн сүлжээг бий болгох эдийн засгийн үндэслэл, тооцоолол, бусад орны туршлага” Эрдэм шинжилгээний судалгааны тайлан, 2022;
22. “Баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрүүдэд хэрэглэгдэх үндсэн болон дайвар түүхий эд тэдгээрийн дотоодоос бүрэн хангах боломж” судалгааны ажил, 2022;
23. Industrial and Technology Park Development Strategy with a Special Focus on Heavy Industry in Mongolia 2022-2023
24. 2021/2022 KSP Policy Consultation Report (Bulgaria)

Ашигласан эх материал

- 1.
2. Монгол Улсын Үндсэн хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=367>
3. Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/8935>
4. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль
<https://legalinfo.mn/mn/detail/8665>
5. Химийн хортой болон аюултай бодисын тухай хууль
<https://legalinfo.mn/mn/detail/526>
6. Газрын тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/216>
7. Усны тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/8683>
8. Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/8684>
9. Агаарын тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=8669>
10. Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль
<https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=30>
11. Эрүүл ахуйн тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/11635>
12. Зөвшөөрлийн тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16530780109311>
13. Хот байгуулалтын тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/530>
14. Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хууль
<https://legalinfo.mn/mn/detail/531>
16. Эрчим хүчний тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/60>
17. Эрчим хүчний хэмнэлтийн тухай хууль
<https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=11488&type=2>
18. Үйлдвэр технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль, шинэчилсэн
найруулга 2022 <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16530840641071>
19. Үйлдвэрлэлийг дэмжих тухай хууль https://mmhi.gov.mn/wp-content/uploads/file_from_old/file/ceabe852e8fc66ceede8a0884a036bff035ae275.pdf